

BOLINDERS

År 1845 startade bröderna Jean och Carl Gerhard Bolinder ett gjuteri och en mekanisk verkstad på Kungsholmen inne i Stockholm. Fabriken expanderade och behövde större utrymme, men även Stockholm expanderade och mark för bostäder behövdes (låter det bekant?). Lösningen för Bolinders blev att flytta delar av produktionen utanför tullarna. År 1906 köptes Kallhälls gård av grosshandlaren och konsuln C H Heurlin. Heurlin var ordförande i styrelsen för J och C G Bolinders Mekaniska Verkstads AB, och överlät snart gården till bolaget. Avgörande för valet av Kallhäll var det centrala läget invid Mälaren och Västeråsbanan, som möjliggjorde transporter både till sjöss och via järnväg.

Tre år senare, 1909, startade produktionen. I den första etappen byggdes bl a gjuteri, pressarverkstad, spisverkstad och kraftstation. Dessutom lät företaget uppföra bostäder för de anställda samt en skola. Åren 1927 – 1929 byggdes fabriken ut med ett emaljverk samt badhus och tvättstuga för de anställda. I Kallhäll tillverkades framförallt spisar och köttkvarnar, samt gjutgods. Godset transporterades sedan till fabriken på Kungsholmen med hjälp av bogserbåtar och pråmar.

Vid flytten till Kallhäll var Erik August Bolinder verkställande direktör i företaget. Kallhälls gård blev hans sommarnöje. Erik August Bolinder kom att prägla mycket av livet i Kallhäll, både vad det gäller arbete och fritid. Man kan säga att han hade en patriarkalisk inställning och att Kallhäll i mångt och mycket kom att efterlikna ett brukssamhälle. Bolinders ägde all mark i samhället och därför kom Folkets Hus och en missionskyrka att uppföras i Kallhälls Villastad, eftersom Bolinders vägrade att upplåta mark. En kooperativ handelsförening fick dock starta, under förutsättning att den inte anslöt sig till Kooperativa förbundet. På initiativ av Erik August Bolinder bildades en musikkår 1922, Bolinder köpte själv in alla instrument och anställde också en musikedirektör.

Erik August Bolinder avled 1930 och tre år senare omorganiserades företaget. Nya produkter såsom utombordsmotorer (Trim), diskmaskiner, sanitetskärl och hushållsgods började tillverkas. År 1956 övertogs Bolinders av Svenska Maskinverken, som i sin tur köptes upp av Götaverken Ångteknik AB 1979. Under Maskinverkens tid inriktades produktionen på industriångpannor, oljevärmepannor, hetvattenpannor och liknande.

Efter att verksamheten successivt avvecklats har de gamla industrilokalerna hyrts ut till olika företag. Idag ägs området av JM, som börjat uppföra ett attraktivt bostadsområde här – Bolinder Strand. Återigen har läget, med närheten till Mälaren och Kallhälls station (alltså de förutsättningar som en gång lockade Bolinders) varit en viktig faktor.

De gamla industribyggnaderna samt Kallhälls gård kommer att bevaras och det blir även i framtiden möjligt att promenera utmed fabriksgatan och insupa miljön. Bullret, röken, dammet, dofterna får man däremot försöka föreställa sig.

Den som vill veta mer kan göra ett besök på Bolindermuseet i Folkets Hus i Kallhäll, där en fin utställning och många Bolinderföremål, samlade av entusiasten Kåre Andersson samt Järfälla Hembygdsförening, finns utställda. Och den som tycker om att gå på auktioner och loppisar har säkert redan stött på en eller annan köttkvarn eller emaljerad gryta från Bolinders, made in Kallhäll...

Ingrid Kennerstedt Bornhall
Järfälla Kultur